

METAPHOR AS A FIGURATIVE-SEMANTIC FACTOR IN THE PHRASING OF CONTEMPORARY UKRAINIAN LANGUAGE

The article is devoted to the study of the peculiarities of the process of metaphorization of phraseologisms to mark the inner world of a man in Ukrainian language. The theoretical foundations of metaphor as one of the most important factors of phrase formation in linguistic intelligence are analyzed in the paper, the basic principles of metaphorization of phraseological units on designation of the inner world of human being are substantiated, criteria of metaphorization of these phraseologisms which are the basics of the formation types are pointed out, reflection of ethnocultural specifics in phraseologism is found out. The process of metaphorization is known transfers information from the basic structure into a new, secondary one, and constitutes a continuous chain of phrase formation, Phraseological metaphors are the manifestation of anthropocentrism as realization of the connection of the structure of language with the speaker, the transfer of human traits to the surrounding reality. The above stated provisions allow us to conclude that metaphorization based on the use of signs of one conceptual sphere to denote another is one of the most active figurative and semantic factors of phrase formation.

Key words: metaphorization, phraseological metaphor, phraseological units, anthroponymization, free expression, thinking associations.

УДК 811.161.2'373:61]:070.489

Жила Т. І.

МЕДИЧНА ЛЕКСИКА У ТЕКСТАХ РЕЛІГІЙНОЇ ПЕРІОДИКИ

У статті з'ясовано роль медичної лексики у релігійному дискурсі на матеріалі текстів релігійної періодики. Дослідження виконано на матеріалі текстів релігійного періодичного видання – газети «Волинські єпархіальні відомості» (2014-2019рр.). Тексти періодичних видань продовжують давню традицію уживання паралелей тіло-душа, гріх –хвороба, Христос – лікар, за допомогою яких автори переконують адресатів у тому, що повністю одужати людина зможе тільки, коли покається за вчинені гріхи, очистить своє сумління і звернеться за допомогою до Господа. Медична лексика широко засвідчена у мікроконтекстах, настановою яких є запобігти гріховним вчинкам людини. Автори вводять у газетні тексти розповіді про сучасників чи оповіді про давні події, у яких ідеться про те, що хвороба є хвороба є результатом руйнівної дії гріха. Основна настанова таких текстів – утвердити ідею про хворобу як наслідок гріховних вчинків і таким чином реалізувати одну з цілей релігійної комунікації – запобігти їх здійсненню.

Автори газетних публікацій активно розробляють медичну тематику на сторінках преси, порушують сучасні проблеми медицини, торкаються проблем здорового способу життя.

Інформування суспільства у газетних публікаціях про благодійні вчинки, здійснені для підтримки лікувальних установ, осіб, що потребують посиленої медичної допомоги, опікування хворими, відкриття капличок при лікарнях, має на меті сформувати позитивну думку про діяльність священиків, релігійних громад, викликати довіру до них, і таким чином утверджувати людей у вірі. Насичення інформативним матеріалом значно розширює коло медичної лексики, включеної у релігійний контекст. У газетних публікаціях засвідчено назви осіб, що лікують, назви конкретних хвороб і загальні назви хвороб, назви медичних і лікувальних закладів, назви лікувальних засобів. Зроблено висновки, що медична лексика виконує виразну прагматичну роль, стаючи одним із мовних засобів впливу на адресата.

Ключові слова: релігійний текст, релігійна періодика, релігійна комунікація, медична лексика, вплив на адресата.

Останні десятиліття позначені особливою увагою вітчизняної лінгвістики до вивчення релігійних текстів, які довгий час через ідеологічні чинники залишалися поза увагою мовознавчих досліджень. Водночас науковці констатують про збільшення жанрових різновидів функціонування релігійного тексту, з-поміж яких тексти, представлені у релігійній періодиці. За словами дослідника І. Скленера, сьогодні мільйони примірників різножанрових релігійних друків формують світогляд та ціннісні орієнтири багатьох українців і для вірян різних конфесій, вони стали важливим джерелом отримання інформації про події і водночас джерелом отримання й поглиблення своїх знань про віру, моральні засади, суспільні й релігійні цінності [6, 277]. У зв'язку з цим актуалізуються дослідження, спрямовані на вивчення специфіки релігійної комунікації, яка здійснюється через засоби

масової інформації. На думку Н. Б. Мечковської, релігія шукає відповіді на найважливіші питання буття; по-друге, її відповіді, володіючи величезною узагальнюючою силою, аж ніяк не абстрактні, вони звернені не стільки до логіки, скільки до більш складних, тонких та інтимних сфер свідомості людини – до її душі, розуму, уяви, інтуїції, почуттів, бажань, совісті [4, 33].

Аналізуючи специфіку лінгвофілософських засад сучасного релігійного дискурсу, О. П. Антіпова зауважує, що сучасна епоха стимулює в теологів і релігійних філософів прагнення оновити традиційні ідеї, тому вони дедалі активніше залучають до своїх філософських інтересів проблеми суспільства, людини, науки, культури, цивілізації тощо. Релігійний дискурс сприймається зрештою як комунікативна подія, що є результатом сплетіння сакральної дійсності з різноманітними сферами людського життя [1, 37]. Окреслені дослідницею риси релігійного дискурсу яскраво проявляються і в релігійній періодиці, де крім традиційних, порушуються актуальні для сучасного суспільства проблеми, які отримують оцінку крізь призму релігійного світогляду.

Мета цієї розвідки – з'ясувати роль медичної лексики у релігійному дискурсі на матеріалі текстів релігійної періодици. Дослідження виконано на матеріалі текстів релігійного періодичного видання – газети «Волинські єпархіальні відомості» (2014-2019рр.). У статті, подаючи ілюстративний матеріал, покликаємось на це видання, зазначаємо рік випуску, рік, номер газети та сторінку.

Дослідниця Н. О. Боженкова трактує релігійний дискурс у вузькому і широкому сенсах: «У вузькому сенсі релігійний дискурс – сукупність мовленнєвих актів, використовуваних у релігійній сфері; в широкому – набір дій, орієнтованих на залучення людини до віри, а також мовленнєвомисленнєві комплекси, що супроводжують процес взаємодії комунікантів», дослідниця також обґрунтовує спільні риси для релігійного та медичного дискурсів і зазначає, що релігійний та медичний дискурси об'єднують сакральний характер, в центрі уваги обох – життя людини, але для медичного дискурсу більш важливим є фізичний складник, а психічний емоційний перебуває на другому плані, для релігійного дискурсу головним є емоційний компонент, стан душі людини [2, 211]. Мовознавець О. П. Антіпова зазначає, що сучасний релігійний дискурс є комунікативним середовищем, що відображає тип соціальної поведінки учасників комунікативної взаємодії, тобто фактично це – мова релігії, занурена в соціокультурний контекст [1, 37].

Наше завдання полягатиме в тому, щоб з'ясувати роль медичного дискурсу, включеного у релігійний контекст, на матеріалі публікацій релігійної періодици.

Медичний дискурс передусім знаходить вияв у медичній лексиці, яка широко представлена у текстах досліджуваних видань. Досліджуваний матеріал показує, що автори газетних публікацій активно розробляють медичну тематику на сторінках преси, порушують сучасні проблеми медицини, торкаються проблем здорового способу життя, що значно розширює коло медичної лексики у газетних публікаціях.

На матеріалі досліджуваних газетних публікацій виявлено, що у релігійній періодиці функціонують лексичні одиниці **на позначення осіб, що лікують**: *медик, лікар*. Зауважимо, що назву *лікар* традиційно уживають на позначення Господа та Ісуса Христа, а також на позначення осіб, що професійно займаються лікуванням. Зауважимо, що у текстах зазвичай акцентовано, що лікують вони з Божого благословення, і саме через віру людині буде послано талановитого лікаря: Господь проявляє до нас своє чоловіколюбство та через нестачу нашої віри, яка може нас зцілити, посилає лікарів для фізичного лікування (2017, №12, 6); Адже Господь лікує руками медиків (2018, № 12, 3); Промовляючи слово, архієрей зазначив: мета цієї прощі – підбадьорити людей, попросити в Бога благословіння для всіх, хто хворіє, і просити за їх швидке одужання, просити мудрості й професіоналізму для лікарів, але найбільше – просити для душ спасіння і прощення гріхів (2016, №12, 8); **загальні назви хвороб**: у текстах активно уживають лексему *недуга*, а також *хвороба*: «Жінко, ти звільнена від твоєї недуги. І поклав на неї руки; і вона зараз же випросталась і почала славити Бога»; (2016, №12, 2); Щодня десятки людей припадають навколішки перед

чудотворним образом «Богородиця Одигітрія», благаючи допомоги від найважчих недуг (2016, №9, 8); **назви конкретних хвороб:** параліч, онкозахворювання, проказа: Уперше проявивши чудесну силу проти чарівництва, «Всецариця» показала і благодать зцілення хворих на рак – страшну хворобу сучасного людства (2016, №10, 2); Матір, привезла доньку з дитячим церебральним паралічем. Попри атеїстичні часи і заборону молитися, вона три доби стояла навколійки перед святим образом. Із кожним новим днем дівчинці ставало все легше; (2016, №9, 8); «Ви здорові. Їдьте з Богом», – пригадує священник і додає: випадків дивовижного зцілення від онкозахворювань було чимало (2016, №10, 2); Проказа, особливо в стародавні часи, – важковиліковна хвороба, і люди дуже страждали від неї. Але були випадки, коли виліковувалися, і це було велике чудо (2015, №12, 2); **назви медичних і лікувальних установ:** лікарня, лікарняний заклад, медзаклад, наркологічна клініка, клінічна лікарня, інфекційна лікарня, психіатрична лікарня, онкодиспансер, тубдиспансер, військовий госпіталь, пологовий будинок, медичний центр, хоспис: Богомілля в лікарняних закладах (2016, №12, 8); У Божому домі при лікарні освячено іконостас та образ із мощами (2017, №9, 5); протоіерей Петро Стеблина освятив приміщення наркологічної клініки «Ренесанс». У храмі Великомученика і цілителя Пантелеймона обласної клінічної лікарні з владикою, зокрема, молилися віце-канцлер та старший капелан єпархії протоіерей Олександр Безкоровайний (2017, №12, 6); Наступні молебні з акафістами служили: у Луцькому клінічному пологовому будинку, на станції швидкої медичної допомоги, в обласній дитячій лікарні, міській поліклініці № 2, клінічній лікарні, військовому госпіталі, обласній психіатричній лікарні № 1, що в с. Липини, військовому госпіталі ветеранів, поліклініці № 3, обласному тубдиспансері, онкодиспансері й хосписі та на місці побудови храму на честь цієї чудотворної ікони, що знаходиться біля цього закладу. Також молилися перед реліквією в міській поліклініці № 1, обласній інфекційній лікарні та обласній лікарні, що в с. Боголюби (2017, №12, 6); **назви лікувальних засобів та лікувально-профілактичних заходів:** медикаменти, ліки, перша медична допомога, щеплення, вакцинування, вакцинація: Користуючись нагодою, благодійний фонд надав лікарні необхідні медикаменти (2016, №2, 3); Духовенство може допомогти підвищити рівень вакцинації. Луцькі священники та студенти Волинської православної богословської академії 11 вересня взяли участь у круглому столі на тему «Важливість вакцинації для громадського здоров'я». ...Фахівці розповіли про проблеми лікування та способи їх вирішення, а також спростували міфи про загрози вакцинування й відповіли на питання, які виникали в слухачів ...власне ставлення до вакцинації важливе для формування думки людей щодо необхідності щеплень.

Використання медичної лексики у релігійних текстах має давню традицію. На цьому акцентувала О. Ю. Зелінська, вивчаючи мову барокової проповіді, і зазначила, що вагома роль медичної лексики у творенні проповідницького тексту зумовлена важливістю позначуваних нею позамовних реалій: все, що стосувалося здоров'я, викликало зацікавлення слухачів, посилювало їхню увагу, а тому медична лексика слугувала одним із засобів переконувального впливу на адресата, у проповідницьких творах неодноразово постає образ Христа-цілителя, а однією з традиційних перифраз, що супроводжують ім'я Христа, є лексеми зі значенням «лікар» [3, 168-169]. Тексти релігійної періодики засвідчують продовження цієї традиції. Автори публікацій нагадують про це адресатам, постійно акцентуючи на зв'язку тілесного здоров'я із способом життя людини. Тому в Священному Писанні говориться, що істинним Лікарем є Бог: «Я Господь, [Бог твій] Цілитель твій». Будь-який хворий повинен передусім звернутися до Бога, щоб очиститися від гріхів і виправити життя. Без цього допомога медицини може виявитися недієвою. Апеляція до текстів зі Святого Письма слугує засобом аргументації для посилення переконувального впливу на адресатів.

Тексти досліджуваних періодичних видань традиційно насичені переказами євангельських оповідань про те, як Христос рятував людей від хвороб, відповідно разом з цими переказами у тексти газетних публікацій потрапляє і лексика медичної галузі, яка уживалась у євангельських текстах: ...жінка, яка мала дванадцять років кровотечу і доторкнулася до Спасителя, отримала зцілення. Хоча вона взагалі не мала права знаходитися

там. Але Христос не те, що не засуджував її, а сказав, що жінка, яка торкнулася до Нього з вірою, – *зцілена* (2019, № 10, 3); Уже вкотре Євангеліє оповідає нам історію створення Ісусом Христом надзвичайного дива – зцілення недужих та воскресіння із мертвих (2017, № 11, 1); Дорогою до будинку хворої Його одяжі торкнулась жінка, що вже дванадцять літ страждала на важку недугу (2017, № 11,1); І коли ми відходимо від Бога – недуги можуть знову до нас повернутися. Тому, що коли Бог вас *уздоровлює*, Він показує, що ми йдемо дорогою спасіння (2015, №12, 2). Такі тексти спрямовані на утвердження адресатів у вірі.

Таку ж саму прагматичну настанову – утвердити християн у вірі мають тексти про чудесні зцілення Божою силою біля джерел, чудотворних ікон тощо, які відбулися в давні часи чи сьогодні: Біля храму витікало цілюще джерело. Саме там, де вода падає в провалля, стояв колись над ключем дім Господній. У тих краях проповідували слово Боже євангеліст Іоан Богослов і апостол Филип. Тож за їхніми молитвами вода в джерелі стала помічною. Звідусіль тут збиралися недужі й силою Божою уздоровлювалися. Водою з цього ключа зцілилась дочка одного знатного грека з Лаодикії, яка невиліковно хворіла і від народження була глухонімою. Коли вона напилася води з джерела, то не тільки одужала, але й отримала дар мови, і першими її словами стали: «Великий Бог християнський!». (2019. – № 9, с. 1). Значення *вилікувати* передають стилістично маркованою лексикою *помічний, зцілити, уздоровити*. Прагматична роль таких текстів зумовлена акцентом на основній вітальній цінності – здоров'ї [5, 27].

Медична лексика широко засвідчена у мікроконтекстах, настановою яких є запобігти гріховним вчинкам людини. Автори вводять у газетні тексти як оповіді про давні події, так і розповіді про сучасників, у яких ідеться про те, що хвороба є результатом руйнівної дії гріха, і саме лексемою *гріх* дописувачі подають трактування сутності хвороби: *Проказа – це наші гріхи, які нас роз'їдають. Вони роз'їдають нашу душу і все наше тіло, і ми духовно розкладаємося. А Господь нас зцілює, зцілює наші душі, наші тіла* (2017 №9, 2). Тексти періодичних видань продовжують давню традицію паралелей *тіло-душа, гріх – хвороба, христос – лікар*, за допомогою яких автори переконують адресатів у тому, що повністю одужати людина зможе тільки коли покається за вчинені гріхи, очистить своє сумління і звернеться за допомогою до Господа: *Господь є головним лікарем у нашому житті, Який зціляє нашу душу*, наголосив архієрей у проповіді. Адже коли вона була б дійсно здоровою, то *тіло* б не хворіло; *«Душа* людини страждає через гріхи, а від страждань душі хворіє *тіло*», – пояснив керуючий єпархією. Потрібно довіритися Творцю, і тоді Він може зцілити (2015, №12, 5).

Автори газетних публікацій оприявнюють проблему про залежність здоров'я людини від праведного чи гріховного, аморального, способу життя, вдаючись до сучасної термінології медицини, наприклад, саме з аморальним способом поведінки, пов'язують епідемію СНІДу: Виступаючи на мітингу, о. Микола зазначив: «Без твердих етичних основ суспільство, як свідчить ситуація з епідемією ВІЛ/СНІДу, приречене на деградацію і загибель». За його словами, медична і санітарна профілактика безглузда без духовно-етичного виховання підростаючого покоління. Тому, наголосив душпастир, саме духовне відродження є необхідною умовою подолання цієї епідемії (2016, №1, 3).

Такі зразки використання елементів медичного дискурсу виразно засвідчують, що медична лексика стає мовним засобом реалізації прагматичної цілі релігійного тексту, за його допомогою автори впливають на свідомість адресата, демонструючи руйнівний вплив гріха на тілесне здоров'я людини, формують в адресатів думку про неприпустимість аморальної поведінки.

Висновки. У текстах релігійної періодики спостерігаємо продовження давньої традиції включення мови медичного дискурсу в релігійний контекст, що пов'язано із переказом євангельських оповідей про зцілення, які здійснив Христос, про позбавлення хвороб біля чудотворних ікон, джерел тощо. У названих випадках спостерігаємо використання традиційної лексики *зцілити, зцілення, уздоровлення*. Основна настанова таких текстів – утвердити ідею про хворобу як наслідок гріховних вчинків, і таким чином реалізувати одну з цілей релігійної комунікації – запобігти їх здійсненню.

Релігійна періодика порушує сучасні проблеми суспільства, пов'язані зі збереженням здоров'я, здоровим способом життя, інформує про досягнення медицини, усе це зумовлює розширення кола медичної лексики в текстах періодичних видань, включення термінології.

Інформування суспільства про благодійні вчинки, здійснені для підтримки лікувальних установ, осіб, що потребують посиленої медичної допомоги, опікування хворими, відкриття капличок при лікарнях, має сформувані позитивну оцінку про діяльність священиків, релігійних громад, викликати довіру до них, що має на меті спонукати адресатів будувати своє життя відповідно до християнських цінностей. Отже, медичний дискурс виконує прагматичні функції: слугує запобіганню аморальних гріховних вчинків та утвердженню християнських цінностей, інформуючи про активну громадянську позицію релігійних діячів.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні взаємодії різних видів дискурсів у релігійній періодиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антіпова О.П. Лінгвофілософські засади сучасного релігійного дискурсу. *Вісник НАУ*. Серія: Філософія. Культурологія. 2016. № 2. С. 37-39.
2. Боженкова Р.К., Атанова. Конститутивні ознаки релігійного дискурсу (на матеріалі православного вероучення). *Известия Юго-Западного государственного университета*. 2013. № 2. С.204-212.
3. Зелінська О.Ю. Українська барокова проповідь: мовний світ і культурні витоки. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 408 с.
4. Мечковская Н. Б. Язык и религия. М. : ФАИР, 1998. 352 с.
5. Радзівська Т. В. Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту. Текст – соціум – культура – мовна особистість. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2010. 491 с.
6. Склєнар І. Нішеві часописи Української греко-католицької церкви: місія, структура, жанрово-стильові особливості (За матеріалами журналів "Кана", "Скнінія"). *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. 2016. Вип. 6. С. 276-287.

REFERENCES

1. Antipova O.P. Lihvofilosofski zasady suchasnoho relihiinoho dyskursu. Visnyk NAU. Seriiia: Filosofiiia. Kulturolohiia. 2016. № 2. С. 37-39.
2. Bozhenkova R.K., Atanova. Konstytutyvnye pryznaky relyhyoznoho dyskursu (na materyale pravoslavnoho verouchenyia). Yzvestyia Yuho-Zapadnoho hosudarstvennoho unyversyteta. 2013. № 2. С.204-212.
3. Zelinska O. Yu. Ukrainka barokova propovid: movnyi svit i kulturni vytoky. K. : Vydavnychiy dim Dmytra Buraho, 2013. 408 s.
4. Mechkovskaia N. B. Yazyk y relyhyia. M. : FAYR, 1998. 352 s.
5. Radziievska T. V. Narysy z kontseptualnoho analizu ta lihhvistyky tekstu. Tekst – sotsium – kultura – movna osobystist. Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni NAN Ukrainy. – K. : DP «Inform.-analit. ahentstvo», 2010. – 491 s.
6. Sklenar I. Nishevi chasopysy Ukrainskoi hreko-katolytskoi tserkvy: misiia, struktura, zhanrovostylovi osoblyvosti (Za materialamy zhurnaliv "Kana", "Sknyiiia"). Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva.

Zhila T.

MEDICAL VOCABULARY IN THE TEXTS OF RELIGIOUS PERIODICALS

The article deals with the role of medical vocabulary in religious discourse based on the material of religious periodicals. The research is performed on the materials of religious periodical texts of "The Volyn Diocesan News" (2014-2019). The texts of the periodicals continue the long tradition of using the parallels a body-a soul, a sin-illness, Christ –a doctor, by which authors convince the addressees that a person can fully recover only when he repents for his sins, cleanses his conscience and calls the Lord for help. Medical vocabulary is widely attested in micro-contexts, the guidance of which is to prevent human sinful acts. The authors introduce in the newspaper texts stories about contemporaries or stories about ancient events stating that illness is the result of the destructive effect of a sin. The basic instruction of such texts is to affirm the idea of illness as a result of sinful acts and thus to realize one of the purposes of religious communication – to prevent their realization.

The authors of newspaper publications actively develop medical topics on pages of the press, violate modern problems of medicine, touch on the problems of a healthy lifestyle. Informing the community about charitable actions undertaken to support medical institutions, persons in need of enhanced medical care, care for the sick, opening

chapels at hospitals, aims to form a positive opinion about the activities of priests, religious communities, to inspire confidence in them, and thus to affirm people in faith. Saturation with informative material greatly expands the range of medical vocabulary included in the religious context. Newspaper publications state the names of treating persons, names of specific and common illnesses, names of medical and care institutions, names of cure remedies. It is concluded that medical vocabulary plays a distinct pragmatic role, becoming one of the linguistic means of influencing the addressee.

Keywords: a religious text, religious periodicals, religious communication, medical vocabulary, influence on the addressee.

УДК 811.161.2'373:159.942]:821.161.2.0 (092)

Комарова З. І.

ЛІНГВАЛЬНИЙ ОБРАЗ СЕРЦЯ ЯК ВИРАЗНИКА ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ЛЮДИНИ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ М. КОЦЮБІНСЬКОГО)

У сучасній лінгвістиці актуальними є дослідження, які презентують антропоцентричний підхід до інтерпретації мовних феноменів, із-поміж яких чисельними є праці, де описано мовні засоби оприявлення духовного світу людини. У цій статті розглянуто специфіку використання соматизму серце як мовного засобу відображення психоемоційного стану людини у художньому дискурсі М. Коцюбинського. З'ясовано, що письменник активно вдавався до образу серця як вмістилища людських почуттів, настроїв, переживань.

Лексема серце слугує для розкриття психічного стану героїв творів, опису їхніх емоцій, викликаних різними чинниками. Емоційний світ героїв М. Коцюбинського постає через описи відчуттів у серці: болю, легкості, важкості, холоду, тепла. У творах письменника виявлено розгалужені дієслівні ряди на позначення особливостей серцебиття, зумовлених певним емоційним станом: калатати, колотити, тріпатись, битись; на позначення руху, фізичної дії: шарапати, хапати, ухопити, вхопити, шарпати, обвиватись, відійти тощо, за допомогою яких описано проникнення емоцій в серце людини. М. Коцюбинський змальовує емоційний стан людини через персоніфікований образ серця.

У складі словосполучень із соматизмом серце письменник передає різноманітні характеристики психоемоційного стану: силу емоцій, їхню динаміку, наростання, спад, тривале перебування в певному емоційному стані. У статті акцентовано на використанні епітетів та порівнянь, які увиразнюють виражальний потенціал образу серця та деталізують описи відчуттів та проявів емоцій. Для ідіостилію М. Коцюбинського характерно активне вживання фразеологізмів із лексемою серце.

Ключові слова: соматизм, серце, лексика на позначення емоцій, ідіостиль письменника, епітети, порівняння, метафора, персоніфікація.

У сучасній лінгвістиці усталився антропоцентричний підхід до потрактування та інтерпретації різноманітних мовних феноменів, усвідомлення мови як засобу фіксації результатів людської діяльності у всьому її різноманітті. Обґрунтування антропоцентричного підходу до вивчення мови здійснили зарубіжні та розвинули вітчизняні учені (А. Вежицька, Ю. Степанов, Л. Бабенко, Н. Вітт, В. Шаховський, А. Баранов, І. Баженова та ін.). Науковці вбачають пріоритетний зміст лінгвістики як науки про мову в людині та про людину в мові. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають дослідження, присвячені засобам вербалізації специфіки духовного світу людини, її психічних особливостей, настроїв, переживань. Загальновідомо, що пізнання себе і довкілля передусім починається з пізнання свого тіла, номінації частин тіла людини і формування соматичної лексики. Тілесні відчуття за допомогою соматизмів стають засобом передачі особливостей психічного стану людини. Визначальну роль у відтворенні людської психіки відіграє серце – в українській лінгвокультурі місце зародження почуттів, центр духовності та емоційного світу людини.

Більшість українських мовознавців описували серце як культурний концепт у різних мовних картинах світу, а також приділяли значну увагу вивченню особливостей репрезентації концепту «Серце» переважно у пареміях і афоризмах, частково – у художньому дискурсі української та інших мов. Так, Р. Іванів з'ясував особливості вербалізації концепту «Серце» в англійських та українських фразеологізмах [1]. О. Мисик описала функціональні особливості лексеми серце в структурі тропеїчної системи І. Калинця